

været nødvendigt for at begrunde det Forslag, som jeg i Forbindelse med et Par andre Medlemmer skal tillade mig at fremsette. Men jeg haaber, at det igjennem det, jeg nu har sagt, er lykkedes mig at vise, at Skylben hverken ligger i Forfatningens Princip eller i de Bestemmelser, den har fastsat med Hensyn til Thingenes gjenfaldige Selvstændighed og Uafhængighed. Hverken i det Maal, Forfatningen har stillet sig, eller i de Midler, den har brukt for at naae det, ligger Skylden for de Ulemper og de Ulykker, som vi have haft gjennem mange Aar; Skylden ligger i, at Forfatningen har ikke været holdt, men naar det er saaledes, er der ikke Grund for os til at foreslaa nogen som helst Forandring i Forfatningen, hverken i dens Princip eller i det, der berører Thingenes gjenfaldige Forhold og Selvstændighed overfor hinanden. Det gjøre vi heller ikke; vi lade alt det staa urørt, og derfor er vort Forslag væsentlig forskjelligt fra to Forslag, jeg blot skal nævne, som have ligget for for et Par Aar siden her i Thinget, af hvilke det ene gik ud paa at indføre Fællesafstemning og det andet, der blev fremst af Regjeringen, gik ud paa at løse mulige Uoverensstemmelser gjennem Lodtrækning. Begge disse Forslag etablerede et nyt Princip. I Stedet for Principet af 1866: den frie Overenskomst, satte det ene fælles Afstemning: Nagsdaen, Flertalsherredømme, medens Regjeringsforlaget satte Lodtrækning. Det gjøre vi ikke; vi fastholde Principet af 1866: Fri Forstaelse, fri Overenskomst paa Grundlag af fri Forhandling. Men vi ere paa den anden Side ikke blinde for, at det ikke kan realiseres, med mindre der sker enkelte Tilføjninger til Forfatningen eller træffes Bestemmelser, der nu mangler. Grunden, hvorfor Forfatningens Principer ikke ere realiserede, er ikke, fordi Principerne ikke due; men fordi Politikerne ikke due, fordi vi ikke ere, som vi burde være, fordi vi ikke ere i Stand til i den Grad at bøie os personligt og upartist for Forfatningens Bud, som den forudsætter. Men naar det har viist sig — og derfor mener jeg rigtig nok, at Erfaringen har talt tydeligt nok — vilde det være ret ørkesløst, om vi fra vor Side hengav os til den Illusion, at Partiernes Vægen eller Træng til Omdannelse skulde bevirke nye og bedre Tilstande. Det vil ikke ske. Det, det kommer an paa, er at fjerne den Fristelse, som man er faldet for her i Landet: Utaalmodigheden efter at tvinge igjennem, hvad der skulde forhandles igjennem, til at sætte igjennem med Maat, hvad der skulde bygges op i Frihed, til at gaa udenom Forfatningen. Og hvordan skal denne Fristelse fjer-

nes? Paa samme Maade som andre Fristelser derved, at man tager den Beslutning at indføre Bestemmelser, der betage begge Parter Lyften, gjør det lige betænkeligt og ubehageligt for begge Parter at indlade sig paa Noget som helst, der i fjerneste Maade er i Strid med den almindelig ansete eller antagne Retsorden her i Landet; jeg siger med Villie begge Parter. Det kan imidlertid ikke ske uden Forandring af Forfatningen; men paa den anden Side tro vi heller ikke, at man vil kunne naae et saadant Resultat blot ved at føie nogle enkelte tydeliggjørende, stærkende Bestemmelser til Forfatningen, heller ikke ved det, man kalder Løsning eller Forklaring af, hvorledes man skal bære sig ad i det, man kalder uforudsete Tilfælde. Vor Opfattelse er den, at Forfatningen er tydelig og klar nok, der er ingen uforudsete Tilfælde, det er Altsammen fuldstændig forudset i Forfatningen af 1866, og yderligere Forklaringer og Tydeliggjørelser vilde kun medføre det Resultat, at der vilde komme nye Fortolkninger og nye Misforstaelser. Alle maa være enige om, at kom der saadanne Fortklaringer, vilde man snart være sunket ned i Tvetydigheder, som i meget højere Grad vilde være angribelige af Videnskaben — jeg mener den juridiske — end det, der har staaet i Forfatningen af 1866, som de dog have faaet Bugt med. Det, det gjælder om, er det, som jeg i Forthet har betegnet som at fjerne Fristelsen til at gaa udenfor Grundloven, og hvad det kommer an paa der, er først og fremmest og i Grunden alene, at der i Landet eksisterer en højeste Instants, som alle Parter bøie sig for og have Tillid til. Denne højeste Instants er ifølge Sagens Natur i saadanne Tilfælde og paa det Omraade en stærk nedarvet Retsbevidsthed, og hvor den findes, behøves der ikke Andet, der er i Virkeligheden selve Retsbevidstheden højeste Instants, som Alle bøie sig for. Men i et Samfund, som er nyt i det konstitutionelle Liv, findes en saadan Retsbevidsthed ikke, den naaes ikke hos os og ingen Steder, hvor man, fornødig er kommet ud af Absolutismen og hvor Forfatningen laant mere er voget op i Kraft af Theorier og Experimentier end i Folge en historisk Udvikling, og i saadanne Samfund maa denne Instants staves paa kunstig Maade ved positive Retsbestemmelser. Det er med andre Ord Rigsretten, det kommer an paa, og her i Landet har man ogsaa, da man stabe den nye Forfatning, med megen Omhu og detaillerede Bestemmelser søgt at stabe en saadan positiv Instants, der skulde være den Domstol, der traf Afgjørelsen, der dømte upartist, naar Konflikter eller Banstigeligheder opstod. Det have baade For-